

SÚKROMNOPRÁVNE PROSTRIEDKY OCHRANY SPOTREBITEĽA PRED NEKALOU SÚŤAŽOU

JUDr. Jana Strémy, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra obchodného a hospodárskeho práva
jana.stremy@flaw.uniba.sk

Súkromnoprávne prostriedky ochrany spotrebiteľa pred nekalou súťažou

Príspevok sa zameriava na analýzu prostriedkov ochrany spotrebiteľa pred nekalou súťažou z hľadiska súkromného práva v kontexte zmien, ktoré priniesol zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok. V súčasnosti prevažuje doktrínálny názor, že málo dôrazné a vážavé presadzovanie práva proti nekalej súťaži vedie k tomu, že nekalému súťažiteľovi zostane zachovaná väčšina výhod, ktoré mu jeho protiprávne konanie prinieslo. Ochranu pred nekalosúťažným konaním je tak nevyhnutné vynucovať účinne a taktiež dostatočne rýchlo, pretože škoda, ktorá je nekalou súťažou spôsobená spotrebiteľom, môže byť ťažko nahraditeľná a mať celospoločenské následky. Celkom prevažujúci význam v potieraní nekalej súťaže z hľadiska spotrebiteľa majú opatrenia prijímané orgánmi verejnej moci, v texte príspevku sa však zameriame na ochranu spotrebiteľa pred nekalou súťažou z pohľadu súkromného práva.

Los Medios de protección de consumidores contra la competencia desleal

Este artículo está enfocado al análisis de los recursos de protección al consumidor contra la competencia desleal en los términos de derecho privado y en el contexto de los cambios introducidos por la Ley N° 160/2015 Coll. Civilný sporový poriadok. Actualmente vista doctrinal sobre todo es que la aplicación vacilante y débil de la ley contra la competencia desleal conduce a la preservación de la mayor parte de los beneficios que son causadas por ella es infracción. Protección contra la competencia desleal es tan necesario que se aplique, y también lo suficientemente rápido, porque el daño que es causado por la competencia desleal de los consumidores puede ser difícil reemplazable y tiene consecuencias en toda la sociedad. Desde el punto de vista de las medidas adoptadas por las autoridades públicas de los

consumidores tienen revisten una importancia decisiva para la lucha contra la competencia desleal. En el texto a continuación vamos a estar interesado en la protección de los consumidores frente a la competencia desleal de la perspectiva de derecho privado de protección spotebitel'a intencional contra la competencia desleal desde el punto de vista del derecho privado.

Consumer protection remedies against unfair competition in the terms of private law

This article is focused on analysis of consumer protection remedies against unfair competition in the terms of private law in the context of the changes brought about by Act No. 160/2015 Coll. Civilný sporový poriadok. Currently mainly doctrinal view is that hesitant and weak enforcement of law against unfair competition leads to preservation of the most of the benefits that are caused by it's infringement. Protection against unfair competition is so necessary to enforce effectively, and also fast enough, because the damage that is caused by unfair competition to consumers may be difficult replaceable and have society-wide consequences. From the consumer's point of view measures taken by the public authorities have remain of overriding importance for combating unfair competition. In the text below, we will be interested in consumer's protection against unfair competition from the perspective of private law.

Kľúčové slová: nekalá súťaž, spotrebiteľ, nekalé obchodné praktiky, súkromnoprávna žaloba

Las palabras clave: la competencia desleal, el consumidor, las prácticas comerciales desleales, el recurso

Keywords: unfair competition, consumer, unfair commercial practices, legal action

Úvod

V úvode považujeme za dôležité uviesť, že ochranu spotrebiteľ'a je možné chápať v dvoch rovinách. Jednou rovinou je ochrana ekonomických záujmov a práv spotrebiteľ'a po stránke prehlbovania prevencie pri tvorbe spotrebiteľ'ského výberu. Dominantnú úlohu hrá v tejto oblasti práve právo proti nekalej súťaži spočívajúce v samotnej úprave nekalej súťaže v Obchodnom zákonníku, ako aj v právnej úprave reklamy a nekalých obchodných praktík, ktoré sú u nás súčasťou verejného práva. V týchto súvislostiach zákonodarca akcentuje najmä potrebu posilnenia všeobecného povedomia spotrebiteľ'ov o možnostiach efektívnej a dostupnej ochrany tohto subjektu, no i zvýšenie pozornosti spotrebiteľ'a pri uzavieraní štandardných zmlúv obsahujúcich tzv. vedľajšie zmluvné dojednanie a všeobecné obchodné podmienky. Druhou rovinou chápania ochrany spotrebiteľ'a je otázka realizácie spotrebiteľ'ských práv po vykonaní hospodárskej výmeny. Táto rovina predstavuje zásadnú otázku v procese hmotnej ochrany práv spotrebiteľ'a počas realizácie práv zo zá-

väzkového vzťahu s obchodníkom, vymožitelnosti práv, ako aj v možnostiach kolektívneho vymáhania práv a zapojení spotrebiteľských združení do zmienených procesov. Právo na ochranu spotrebiteľa tvorí imanentnú súčasť súťažného práva. Spotrebiteľ je nepochybne účastníkom hospodárskej súťaže. Bez spotrebiteľa by hospodárska súťaž nemala zmysel, lebo cieľom súťažiteľov je zaujať pozornosť spotrebiteľa a dospieť k hospodárskej výmene statkov. Všeobecný vývojový trend súkromného práva je efektívna, ale nie bezbrehá ochrana slabšieho. Málo dôrazné a vážavé presadzovanie práva proti nekalej súťaži vedie k tomu, že nekalému súťažiteľovi zostane zachovaná väčšina výhod, ktoré mu jeho protiprávne konanie prinieslo. Ochrana pred nekalosúťažným konaním je tak nevyhnutné vynucovať účinne a taktiež dostatočne rýchlo, pretože škoda, ktorá je nekalou súťažou spôsobená spotrebiteľom môže byť ťažko nahraditeľná a mať následky pre celospoločenskú stabilitu. Je zjavné, že nedôrazné alebo vážavé presadzovanie práva proti nekalej súťaži vedie k tomu, že nekalý súťažiteľ získa takýmto spôsobom väčšinu neoprávnených výhod, ktoré mu takéto protiprávne konanie so sebou prinieslo. Nekalej súťaži by tak malo byť zabránené ešte v zárodočnom štádiu. Celkom prevažujúci význam v potieraní nekalej súťaže z hľadiska spotrebiteľa majú opatrenia prijímané štátnymi orgánmi. Orgánom ochrany práva proti nekalej súťaži, t. j. súkromných práv je nezávislý a nestranný súd. Odo dňa 1. 7. 2016 upravuje postup súdu, strán a osôb zúčastnených na konaní pri prejednávaní a rozhodovaní sporov zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (v texte ďalej len ako „*Civilný sporový poriadok*“). Právna úprava ochrany spotrebiteľa je roztrieštená do mnohých ustanovení a nachádzame ju na rôznych miestach v Civilnom sporovom poriadku. Účelom nového kódexu by malo byť efektívnejšie, rýchlejšie a spravodlivejšie súdne konanie a účinnejšia ochrana práv fyzických i právnických osôb, nielen v sporoch z nekalého súťažného konania. Z hľadiska spotrebiteľa súčasná právna úprava v druhej hlave tretej časti kódexu zakotvuje osobitné ustanovenia pre spory s ochranou slabšej strany. Podľa dôvodovej správy zákonodarca v súlade s judikatúrou, doktrínou i súčasnou spoločensko-ekonomickou praxou za subjekt hodný takejto procesnej ochrany ustanovil o. i. spotrebiteľa v spotrebiteľských procesných vzťahoch. V prípade týchto sporov je súd povinný aplikovať odlišné procesné postupy od klasického (všeobecného) sporového konania, napr. z povahy spotrebiteľského sporu a postavenia spotrebiteľa ako objektívne a prirodzene slabšej strany právneho i procesnoprávneho vzťahu je *ipso facto* vylúčené uplatnenie prísnej koncentrácie konania. Ďalšia osobitosť spočíva v režime procesného zastúpenia, kde zákonodarca vidí priestor na realizáciu a plnenie úloh spotrebiteľských ochranných združení, ktoré sa špecializujú na problematiku právnej ochrany spotrebiteľa, dôsledná diferenciácia spotrebiteľských

sporov, nepripustenie zmeny žaloby v spotrebiteľskom spore, zvýšená miera ingerencie súdu ako orgánu ochrany práva do spotrebiteľských právnych vzťahov.¹

Procesná úprava nárokov z nekalosúťažného konania

Procesná úprava nárokov z nekalosúťažného konania smeruje výlučne do pôsobnosti Civilného sporového poriadku. Podľa J. Munkovej to vysvetľuje *inter alia* skutočnosť, prečo je právna úprava jednotlivých procesných inštitútov v súčasnosti v obchodnom zákonníku pomerne skromná. Dôvodom je rozsiahla aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku. Nároky, ktorých sa osoby dotknuté nekalou súťažou môžu domáhať sú majetkovej, ale aj nemajetkovej povahy. Toto rozlíšenie má vplyv na niektoré procesné úkony v súvislosti s uplatňovanými nárokmi, najmä pokiaľ ide o práva jednotlivých subjektov k uplatneniu rôznych žalobných nárokov.² V sporoch z nekalej súťaže sú aktívne legitimované nasledovné subjekty:

- súťažitelia,
- spotrebiteľia,
- iné osoby, ktorých práva boli nekalou súťažou dotknuté,
- právnické osoby zastupujúce záujmy spotrebiteľov alebo súťažiteľov.

Uvedené subjekty však nedisponujú rovnakým rozsahom nárokov. Ustanovenie § 53 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka obsahuje výpočet jednotlivých nárokov, ktoré môže vzniesť voči rušiteľovi subjektu, ktorého práva boli ohrozené alebo porušené nekalosúťažným konaním a zároveň spĺňa podmienky ustanovené v generálnej klauzule proti nekalej súťaži podľa ust. § 44 ods. 1 Obchodného zákonníka, prípadne niektorej zo skutkových podstát vymedzených v ust. § 44 ods. 2 Obchodného zákonníka. Z obsahu predmetného ustanovenia vyplýva, že subjekt, ktorý sa cíti byť poškodený alebo ohrozený na svojich právach sa môže domáhať zdržania sa konania porušujúceho alebo ohrozujúceho právo navrhovateľa, odstránenia závadného stavu, poskytnutia primeraného zadosťučinenia aj v peniazoch, náhrady škody a vydanie bezdôvodného obohatenia. Doktrína³ ich delí do dvoch kategórií na zabraňovacie a kompenzačné. Zabraňovacie spočívajú vo faktickom zamedzení ďalšieho pokračovania v nekalom konaní. Úlohou kompenzačných nárokov je kompenzácia následkov spôsobených nekalou súťažou. Je právom žalobcu vzniesť ktorýkoľvek z nárokov (aj niekoľko naraz), nesmieme ale zabúdať na to, že je povinný uniesť následne aj dôkazné

¹ Ďalšou novinkou je, že súd sa v takomto spore nemusí spoliehať v plnej miere na splnenie si dôkaznej povinnosti spotrebiteľa, ale môže prevziať vyšetrovaciu iniciatívu aj sám a v sporoch s hodnotou viac ako 1000 EUR sa napr. spotrebiteľ nemôže vzdať práva na verejné prejednanie vecí.

² MUNKOVÁ, J.: *Právo proti nekalej súťaži – komentár*. 3. vyd. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 112.

³ MORAVČÍKOVÁ, A., ONDREJOVÁ, D., VOZÁR, J.

bremeno. K zabraňovacím patria prvé dva z diapazónu nárokov, a to zdržanie sa nekalosúťažného konania a žaloba na odstránenie závadného stavu. Logickým výkladom sme dospeli k záveru, že zdržania sa nekalosúťažného konania porušujúceho alebo ohrozujúceho právo sa môže spotrebiteľ domáhať iba vtedy, ak nekalosúťažné konanie trvá alebo existuje hrozba, že sa takéto konanie bude opakovať. Napr. právnická osoba oprávnená hájiť záujmy spotrebiteľov žiada, aby súťažiteľ upustil od nekalej obchodnej praktiky klamlivej reklamy. J. Vozár uvádza, že trvanie protiprávneho stavu je podmienkou aj pri žalobe o odstránenie závadného stavu. Ako ďalej uvádza, oba z uvedených nárokov sú nárokmi prevenčnými.⁴ Pri žalobe o odstránenie závadného stavu je účelom odstránenie zdroja negatívnych účinkov vzniknutých v dôsledku nekalej súťaže. Napr. právnická osoba oprávnená hájiť záujmy spotrebiteľov žiada, aby súťažiteľ odstránil reklamné billboardy s vábivou reklamou. J. Vozár uvádza, že uplatnenie týchto nárokov na súde proti nekalosúťažnému konaniu predstavuje časovo dlhé obdobie do právoplatného ukončenia súdneho sporu, preto žalobca mnohokrát siaha po návrhu na nariadenie predbežného opatrenia.

Nárok na primerané zadosťučinenie v zmysle § 53 Obchodného zákonníka ako právny prostriedok ochrany proti nekalej súťaži je nárokom na plnenie záujmu nemateriálnej povahy. Ide o objektívny nárok, ktorý nie je viazaný na naplnenie subjektívnych podmienok. Primerané zadosťučinenie môže byť poskytnuté v peňažnej aj nepeňažnej forme. Aj keď citované zákonné ustanovenie nevymedzuje konkrétne podmienky pre určenie výšky primeraného ustanovenia, neznamená to, že súd môže určiť jeho výšku bez toho, aby uviedol, z akých skutočností vychádzal a akými úvahami sa pri rozhodnutí spravoval. Primerané zadosťučinenie by malo zodpovedať povahe spôsobenej ujmy, pričom jeho peňažnú formu možno považovať za dôvodnú vtedy, ak zásah do nemateriálnej sféry môže mať u súťažiteľa dôsledky aj v jeho majetkovej sfére, ako napríklad v predmetnej veci úbytkom zákazníkov alebo u spotrebiteľa napr. narušením jeho spotrebiteľského komfortu. Primeranosť v peniazoch vyjadreného zadosťučinenia netreba preukazovať ako výšku škody alebo bezdôvodného obohatenia, ale na žalobcovi spočíva dôkazné bremeno týkajúce sa dôvodnosti jeho voľby tohto právneho prostriedku ochrany proti nekalej súťaži. Zadosťučinenie v peniazoch možno považovať za dôvodné vtedy, ak súťažiteľovi vznikla aj iná než majetková ujma a ak by nepeňažná forma neposkytovala primerané zadosťučinenie. Malo by ísť preto o určitú kompenzáciu za straty, ktoré súťažiteľ alebo spotrebiteľ preukázaným nekalosúťažným konaním utrpel.⁵ Podľa Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 1ObdoV/9/2012 zo dňa 31. 7. 2012: „*Pre priznanie peňažného zadosťučinenia nie sú stanovené žiadne*

⁴ VOZÁR, J.: *Právo proti nekalej súťaži*. Bratislava : VEDA, 2013, s. 253 a nasl.

⁵ Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4 Obdo 6/2011 zo dňa 29. 2. 2012.

špeciálne podmienky. Základom pre stanovenie výšky primeraného zadosťučinenia je primeranosť a súd tak stanoví na základe vlastnej úvahy. Je teda posudzovaná podľa subjektívnej povahy. Ochrana spotrebiteľa však nesmie pri aplikácii práva proti nekalej súťaži dominovať nad ochranou súťažiteľa. Primerané zadosťučinenie sa podľa súdu skladá z náhrady morálnej ujmy a výdavkov spojených s reparáciou navodeného stavu, ako aj satisfakcie za stav, ktorý žalobca musel trpieť. V odôvodnení ďalej uviedol, že „...kým pri spôsobilosti privodiť ujmu súťažiteľom alebo spotrebiteľom sa vychádza zo správania priemerného spotrebiteľa, resp. skutočnej alebo hroziacej ujmy v podnikateľskej činnosti súťažiteľa, pri posudzovaní primeranosti zadosťučinenia je smerodajný zásah do práv žalobcu, čo potvrdzuje aj judikatúra v rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (sp. zn. 2Obo 189/2007, sp. zn. 3Obo 147/2007) a Vrchného soudu v Prahe (sp. zn. 5Cmo/1997).“

Aktívna a pasívna legitimácia spotrebiteľa v sporoch z nekalej súťaže

Aktívna legitimácia v sporoch z nekalej súťaže je vymedzená v ust. § 54 ods. 1 Obchodného zákonníka, ktorý ustanovuje, že „právo, aby sa rušiteľ protiprávneho konania zdržal a aby odstránil závadný stav, môže okrem prípadov uvedených v § 48 až 51 (čo sú parazitovanie, podplácanie, zľahčovanie a porušenie obchodného tajomstva) uplatniť aj právnická osoba oprávnená hájiť záujmy súťažiteľov alebo spotrebiteľov.“

J. Vozár uvádza, že namiesto je otázka, či je možné medzi aktívne legítimované subjekty v sporoch z nekalej súťaže zaradiť aj spotrebiteľov, prípadne fyzické osoby odlišné od súťažiteľa, keďže právnické osoby hájiť záujmy spotrebiteľov a súťažiteľov oprávnené v tomto smere sú, pričom nie je vylúčené ani zámerné založenie tejto osoby pre určitý prípad ad hoc.⁶ Názo-ry na uvedené sa v právnickej obci líšia. Stotožňujeme sa však s názorom, že platné znenie Obchodného zákonníka, ktoré priznáva aktívnu legítimáciu právnickým osobám, ktoré sú oprávnené hájiť záujmy spotrebiteľov, implicitne priznáva aktívnu legítimáciu aj fyzickej osobe – spotrebiteľovi. O uvedenom svedčí aj ust. § 53 Obchodného zákonníka upravujúci výpočet osôb, ktoré sa môžu domáhať ochrany práva proti nekalej súťaži a to osoby, ktorých práva boli nekalou súťažou porušené alebo ohrozené, môžu sa proti rušiteľovi domáhať, aby sa tohto konania zdržal a odstránil závadný stav. Ďalej môžu požadovať primerané zadosťučinenie, ktoré sa môže poskytnúť aj v peniazoch, náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia. Autori

⁶ VOZÁR, J.: *Právo proti nekalej súťaži*. Bratislava : VEDA, 2013, s. 268 a nasl.

ako J. Munková, P. a I. Pelikánová⁷ sa stotožňujú vo svojich komentároch s výkladom, že spotrebiteľia majú právo byť aktívne legitimovaní, vychádzajúc pritom z názoru, že priznanie aktívnej legitimácie právnickým osobám oprávneným hájiť záujmy spotrebiteľov umožňuje právo na aktívnu legitiáciu aj individuálnym spotrebiteľom a iným osobám, ktorých práva boli nekalosúťažným konaním dotknuté. S uvedeným môžeme len súhlasiť, naviac novela Obchodného zákonníka účinná od 1. 2. 2007 odstránila obsahovú nejednotnosť medzi ust. § 53 a 54 ods. 1. Podľa znenia ustanovenia § 53 je spotrebiteľ v prípade nekalej súťaže oprávnený domáhať sa, aby sa rušiteľ takéhoto konania zdržal a odstránil závadný stav. Podľa znenia ust. § 54 ods. 1 bol do uvedenej novely č. 19/2007 v takomto prípade aktívne legitimovaný iba sťažiteľ alebo právnická osoba oprávnená hájiť záujmy spotrebiteľov alebo sťažiteľov.⁸ Ako uvádza v tejto súvislosti A. Moravčíková týmto bola odstránená nejednotnosť, rozšíril sa stupeň ochrany spotrebiteľa, čím bolo zabezpečené jeho ústavné právo na súdnu ochranu.⁹ Podľa E. Večerkovej však spotrebiteľ nemusí byť iba v pozícii žalobcu v konaní, ale za určitých okolností sa môže stať aj rušiteľom za istých podmienok, ak by išlo napr. o osobu sťažiteľa – nepodnikateľa.¹⁰

Spotrebiteľ sa môže brániť proti konaniu rušiteľa v nekalej súťaži podaním žaloby podľa ust. § 53 – 54 Obchodného zákonníka, ak boli jeho práva nekalou súťažou porušené alebo ohrozené. Len čo sa začalo konanie v spore o zdržanie sa konania alebo o odstránenie závadného stavu, alebo sa právoplatne skončilo, nie sú žaloby ďalších oprávnených osôb pre tie isté nároky z tohto istého konania prípustné; to nie je na ujmu práva týchto ďalších osôb pripojiť sa k začatému sporu podľa všeobecných ustanovení ako intervenienti. Právoplatné rozsudky vydané o týchto nárokoch k žalobe čo i len jedného oprávneného sú účinné aj pre ďalších oprávnených. Podľa J. Vozára sa tak spotrebiteľia a iné osoby môžu domáhať poskytnutia primeraného zadosťučinenia, náhrady škody a vrátenia bezdôvodného obohatenia (teda nie zdržania sa protiprávneho konania a odstránenia závadného stavu), a to v prípade naplnenia ktorejkoľvek skutkovej podstaty nekalej súťaže, ktorou

⁷ MUNKOVÁ, J.: *Právo proti nekalej súťaži – komentár*. 3. vyd. Praha : C.H. Beck, 2008, s. 108. PELIKÁNOVÁ, I.: *Komentár k obchodnému zákonníku 1. diel*. 4. vyd. Praha : ASPI Publishing, 2004, s. 416.

⁸ Ust. § 54 ods. 1 do 31. 1. 2007 „Právo, aby sa rušiteľ protiprávneho konania zdržal a aby odstránil závadný stav môže okrem prípadov uvedených v § 48 až 51 uplatniť okrem sťažiteľa aj právnická osoba oprávnená hájiť záujmy sťažiteľov alebo spotrebiteľov.“ A ust. § 54 ods. 1 od 1. 2. 2007 „Právo, aby sa rušiteľ protiprávneho konania zdržal a aby odstránil závadný stav, môže okrem prípadov uvedených v § 48 až 51 uplatniť aj právnická osoba oprávnená hájiť záujmy sťažiteľov alebo spotrebiteľov.“

⁹ MORAVČIKOVÁ, A.: *Nekalá súťaž*. In PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník, Komentár*. 4. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 206.

¹⁰ POKORNÁ, J. – VEČERKOVÁ, E.: *Obchodní firma a nekalá soutěž v novém občanském zákoníku*. In VOZÁR, J. (ed.): *Milníky sůtažného práva*. Bratislava : VEDA, 2014, s. 148-161.

im bola spôsobená ujma.¹¹ Doktrínálne názory sa ale v tejto otázke líšia, ako je možné vidieť aj v texte ďalej.

Okrem spotrebiteľov ďalšími osobami, ktoré sú oprávnené k súkromnoprávnej ochrane proti nekalej súťaži (teda aktívne legitimovanými) sú iné osoby dotknuté nekalosúťažným konaním, právnické osoby oprávnené hájiť záujmy súťažiteľov a právnické osoby oprávnené hájiť záujmy spotrebiteľov. Iné nekalou súťažou poškodené osoby subsumujú osoby odlišné od súťažiteľov alebo spotrebiteľov, ktoré sú dotknuté konaním rušiteľa. Vychádzame pritom z dikcie ustanovenia § 53 Obchodného zákonníka, ktoré ustanovuje, že domáhať sa nárokov na ochranu proti nekalej súťaži môžu „osoby, ktorých práva boli nekalou súťažou porušené alebo ohrozené“. Ide o širší pojem, ako pojem použitý v generálnej klauzule – spotrebiteľia a súťažiteľia, ktorým je nekalosúťažné konanie spôsobilé privodiť ujmu. V tejto súvislosti považujeme za potrebné zdôrazniť, že právo spotrebiteľa žalovať podľa ustanovení o nekalej súťaži prichádza do úvahy nielen v prípade, že spotrebiteľovi bola týmto nekalosúťažným konaním ujma spôsobená, ale aj v prípade, ak ujma iba hrozí. Ide o prípady, kedy by napríklad aplikácia ustanovení zákona o ochrane spotrebiteľa bola vylúčená a orgány zodpovedné za dohľad nad ochranou spotrebiteľa, napr. Slovenská obchodná inšpekcia svoje kompetencie nemôže v tejto veci uplatniť. Môžeme však konštatovať, že vo vzťahu k spotrebiteľovi väčšina skutkových podstat, ktoré právo proti nekalej súťaži pokrýva, spadá aj pod režim zákona o ochrane spotrebiteľa. V tejto súvislosti je potrebné mať na zreteli, že ustanovenia o nekalej súťaži ponímajú danú problematiku predovšetkým z perspektívy ochrany súťaže a nie z hľadiska ochrany oprávnených záujmov spotrebiteľov. Tieto prípady nastávajú, menovite ohľadom neprimeraného nátlaku na spotrebiteľov, príp. neprimerané obťažovanie spotrebiteľov.

Podľa D. Ondrejovej dôvody zaradenia právnických osôb oprávnených zastupovať záujmy súťažiteľov alebo spotrebiteľov medzi osoby aktívne legitimované z nekalej súťaže spočívali v odstránení ekonomických nerovností medzi rušiteľom a dotknutým súťažiteľom alebo spotrebiteľom.¹² Prostredníctvom právnickej osoby, ktorá je oprávnená hájiť záujmy súťažiteľov alebo spotrebiteľov, môže súťažiteľ či spotrebiteľ dosiahnuť ochranu svojich záujmov o niečo účinnejšie, predovšetkým z hľadiska odborného, materiálneho, ale aj finančného. Z hľadiska právneho postavenia Obchodný zákonník nerozlišuje medzi právnickými osobami oprávnenými hájiť záujmy súťažiteľov a právnickými osobami oprávnenými hájiť záujmy spotrebiteľov. Podľa ust. § 54 Obchodného zákonníka: „*právo, aby sa rušiteľ proti-právneho konania zdržal a aby odstránil závadný stav, môže okrem prípa-*

¹¹ VOZÁR, J.: *Právo proti nekalej súťaži*. Bratislava : VEDA, 2013, s. 268 a nasl.

¹² ONDREJOVÁ, D.: *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. Praha : Wolters Kluwer, 2010, s. 312.

dov uvedených v § 48 až 51 uplatniť aj právnická osoba oprávnená hájiť záujmy sťažiteľov alebo spotrebiteľov“. A. Moravčíková v tejto súvislosti upozorňuje, že právnická osoba oprávnená hájiť záujmy spotrebiteľov nemusí byť už existujúcim subjektom, v praxi však môže nastať situácia, že určité nekalosúťažné konanie vyvolá záujem (dotknutých alebo aj nedotknutých osôb) a následne spôsobí založenie občianskeho združenia s cieľom uplatniť nároky podľa ust. § 54 ods. 1 Obchodného zákonníka.¹³

V súčasnosti môžeme konštatovať, že právnické osoby oprávnené hájiť záujmy sťažiteľov alebo spotrebiteľov v nekalej súťaži svoju aktívnu legitimáciu v sporoch z nekalej súťaže nevyužívajú. Právnické osoby oprávnené hájiť záujmy spotrebiteľov požívajú v aktívnej legitimácii v sporoch z nekalej súťaže špecifické postavenie, pretože nejde o osoby postihnuté nekalosúťažným konaním, ich práva nie sú konaním sťažiteľa ani ohrozené ani porušené. Sťažitelia alebo spotrebiteľia, ktorých práva sú právnické osoby oprávnené hájiť záujmy sťažiteľov alebo spotrebiteľov, nemusia byť členmi daných právnických osôb, ich práva však musia byť nekalou súťažou priamo dotknuté. Spotrebiteľom pri ochrane pred nekalosúťažným konaním Obchodný zákonník priznáva v zásade rovnaký rozsah ako sťažiteľom, keďže ide o okruh osôb dotknutých nekalosúťažným konaním. Podľa D. Ondrejovej „dotknutím“ môžeme v tejto súvislosti rozumieť narušenie alebo ohrozenie hospodárskych záujmov spotrebiteľov. Logickým výkladom môžeme preto vyvodiť záver, že právnická osoba oprávnená hájiť záujmy spotrebiteľov je aktívne legitimovaná len v takých prípadoch nekalej súťaže, kedy je aktívne legitimovaný sám spotrebiteľ. Jej aktívna legitimácia je rovnocenná aktívnej legitimácii spotrebiteľa alebo dotknutého sťažiteľa a z uvedeného dôvodu je účastníkom konania namiesto tých osôb, ktorých práva háji. Z uvedeného vyplýva, že v takomto prípade nepožíva status zástupcu, ale vystupuje ako účastník konania. Takáto právnická osoba je oprávnená hájiť záujmy spotrebiteľov sama, vo vlastnom mene, bez splnomocnenia zo strany spotrebiteľa môže podať žalobu z nekalej súťaže. V takomto prípade nemožno zamieňať inštitút zastúpenia spotrebiteľa v spore na zmluvnom základe (na základe udelenej plnej moci) so stranou v konaní. Ide napr. o právnické osoby oprávnené chrániť záujmy spotrebiteľov podľa ust. § 54 ods. 1 Obchodného zákonníka, právnické osoby založené alebo zriadené na ochranu spotrebiteľov podľa ust. zákona č. 250/2007 Z. z. Zákona o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, ale napr. aj právnická osoba podľa ust. 42 zákona č. 136/2001.¹⁴

¹³ MORAVČÍKOVÁ, A.: Nekalá súťaž. In PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník, Komentár*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 206.

¹⁴ Podľa J. Bajánkovej z hľadiska procesného práva tak išlo o inštitút vedľajšieho účastníctva, tzv. vedľajšiu intervenciu podľa ust. § 93 ods. 3 druhá veta Občianskeho súdneho poriadku, takáto osoba sa nazývala vedľajší účastník. S účinnosťou od 15. 10. 2008 sa ako vedľajší účastník mohla popri stra-

V zmysle novej právnej úpravy bol inštitút vedľajšieho účastníka nahradený komplexnou úpravou intervenienta t. j. nového právneho inštitútu. Intervenientom je osoba, ktorá sa zúčastňuje na konaní popri žalobcovi alebo žalovanom a má právny záujem na výsledku konania. No nezaraďujeme sem už právnické osoby, ktorých predmetom činnosti je ochrana práv iných subjektov. Takáto právnická osoba¹⁵ požíva v súčasnosti status osobitného subjektu v konaní. Podmienkou ich účasti v konaní je súhlas strany, na ochranu ktorej má tento subjekt vystupovať, v konaní môže vykonávať určité úkony, ale nie s konaním disponovať. Ak úkony takejto právnickej osoby odporujú úkonom strany, na ktorej vystupuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností tak, aby to zodpovedalo rozumnému usporiadaniu vzťahov. Na druhej strane sme toho názoru, že takáto právnická osoba môže v sporovom konaní vystupovať aj ako subjekt uplatňujúci žalobu v špecifických prípadoch ustanovených osobitnými predpismi, napr. civilnoprávnymi kódexami t. j. Obchodným zákonníkom alebo Občianskym zákonníkom, etc.), alebo môže do už začatého konania vstúpiť, a to v prípadoch, kedy to odôvodňuje špecifická povaha sporu alebo povaha procesných strán. V týchto prípadoch však nie je oprávnená vykonávať procesné úkony s hmotnoprávnou relevanciou (napr. disponovať predmetom konania).

Aktívna legitimácia subjektov, ktorých práva boli nekalou súťažou ohrozené, porušené alebo dotknuté) v zmysle ust. § 54 ods. 1 Obchodného zákonníka spočíva v uplatnení si nároku na zdržanie sa konania, odstránenie závadného stavu, a to v prípade skutkovej podstaty vymedzenej v ust. § 45, 46, 47 a ust. § 52 Obchodného zákonníka. Právnická osoba oprávnená chrániť záujmy spotrebiteľov môže podať žalobu aj proti nekalej súťaži podľa ust. § 44 ods. 1 Obchodného zákonníka, avšak v tomto prípade by konanie žalovaného nemalo vykazovať znaky konania podľa ust. § 48, § 49, § 50 a ust. § 51 Obchodného zákonníka. Tieto právnické osoby sú špecifickým subjektom a podľa ust. § 54 Obchodného zákonníka sa môžu domáhať len dvoch zo spektra nárokov, a to, aby sa rušiteľ protiprávneho konania zdržal a aby odstránil závadný stav. Vzhľadom na už uvedené tak môžeme zákonodarcovi vyčítať, že skutková podstata zľahčovania v ust. § 50 Obchodného zákonníka sa nedotýka len subjektu, ktorý je predmetom takéhoto nekalosúťažného konania, ale si myslíme, že skreslené informácie adresované spotrebiteľom sú rovnako spôsobilé poškodiť aj spotrebiteľa, nielen samotného súťažiteľa. Stotožňujeme sa preto s názorom K. Eliáša, že neexistuje racionálny dôvod, aby pri ust. § 50 bola vylúčená možnosť právneho zásahu

nách zúčastniť konania aj právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu. In FICOVÁ, S. – ŠTEVČEK, M. a kol.: *Občianske súdne konanie*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2010, s. 115, s. 123.

¹⁵ Podľa ust. § 1 ods. 1 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

zo strany právnických osôb oprávnených hájiť záujmy spotrebiteľov.¹⁶ Žalobou proti nekalosúťažnému konaniu sa môže spotrebiteľ domáhať, okrem zdržania sa protiprávneho konania, aj odstránenia protiprávneho stavu, náhrady škody, primeraného zadost'učinenia, ale aj vydania bezdôvodného obohatenia. Právnické osoby oprávnené hájiť záujmy spotrebiteľov sa môžu domáhať zdržania protiprávneho konania, aj odstránenia protiprávneho stavu. Primárne sa spotrebiteľ môže domáhať svojich práv občianskoprávnou cestou prostredníctvom všeobecného súdu. V tejto súvislosti je však potrebné zdôrazniť, že takáto oprávnená právnická osoba má samostatnú aktívnu legitímáciu a nevystupuje ako zástupca svojich členov (fyzických osôb). Hoci predmetné ustanovenia zákona spájajú s nekalosúťažným konaním aj právo domáhať sa náhrady škody osobe dotknutej nekalou súťažou, túto nemožno uplatniť kolektívne prostredníctvom skôr spomenutých oprávnených právnických osôb.

V Českej republike je, podľa nášho názoru, procesné postavenie spotrebiteľa oproti súťažiteľovi v niektorých prípadoch zvýhodnené. Ide o nárok na zdržanie sa konania alebo nárok na odstránenie závadného stavu (nárok na náhradu škody, primerané zadost'učinenie a vydanie bezdôvodného obohatenia, čo do otázky, či bola škoda alebo ujma spôsobená nekalosúťažným konaním – tzn. v iných otázkach spotrebiteľ nemôže využiť svoje zvýhodnenie), a to pri skutkových podstatách nekalej súťaže podľa ust. §§ 2976 ods. 1, 2977 – 2981 a § 2987 zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník (pôvodne ust. §§ 44 ods. 1, 45 – 47 a § 52 ObchZ). V týchto prípadoch totiž dochádza k obrátenému dôkaznému bremenu a dokazovanie je teda na rušiteľovi (§ 54 ods. 2 ObchZ). Viacerí autori poukazujú na skutočnosť, že v praxi sa môžeme často konfrontovať so situáciou, kedy jedno konanie súťažiteľa napĺňa súčasne znaky viacerých skutkových podstát. V žalobe je v takomto prípade vhodné využiť argumentáciu týmito viacerými skutkovými podstatami, pretože z pohľadu posúdenia konania ako nekalosúťažného nemá vplyv nato, či dané konanie spĺňa znaky generálnej klauzuly a zároveň aj znaky niektorej alebo viacerých skutkových podstát. Táto skutočnosť môže mať vplyv napr. pri priznávaní primeraného zadost'učinenia v peniazoch.

Prostriedky kolektívnej ochrany spotrebiteľa pred nekalou súťažou

V oblasti práva na ochranu pred nekalou súťažou nachádzame aj špecifické prostriedky kolektívnej ochrany. Jeden z týchto prostriedkov pro-

¹⁶ ELIÁŠ, K.: Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži. In ELIÁŠ, K. – BEJČEK, J. – HAJN, P. a kol.: *Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo*. 3. vyd. Praha : C.H. Beck, 2002, s. 357-387.

cesnej ochrany označujeme ako skupinová kolektívna alebo hromadná žaloba. Zo zákonného znenia ust. § 44 ods. 1 Obchodného zákonníka, explicitne vyplýva, že neoprávnené zásahy v priestore nekalej súťaže sa môžu dotýkať širšieho okruhu subjektov. V zmysle ust. § 54 ods. 2 Obchodného zákonníka, „Len čo sa začalo konanie v spore o zdržanie sa konania alebo o odstránenie závadného stavu alebo sa právoplatne skončilo, nie sú žaloby ďalších oprávnených osôb pre tie isté nároky z tohto istého konania prípustné; to nie je na ujmu práva týchto ďalších osôb pripojiť sa k začatému sporu podľa všeobecných ustanovení ako intervenienti. Právoplatné rozsudky vydané o týchto nárokoch k žalobe čo i len jedného oprávneného sú účinné aj pre ďalších oprávnených.“ Podľa Kotrecovej každá ďalšia osoba, ktorá by sa chcela pripojiť do už začatého konania by mohla do konania vstúpiť na strane navrhovateľa za predchádzajúcej právnej úpravy ako vedľajší účastník, v súčasnosti ako intervenient.¹⁷ Z uvedeného vyplýva, že intervenient nedisponuje všetkými právami a povinnosťami, ale len tými, ktoré mu vyplývajú z jeho postavenia podľa ust. § 81 a nasl. Civilného sporového poriadku. Ak táto osoba, prípadne samotný súťažiteľ alebo protiprávnym konaním dotknutý spotrebiteľ podá žalobu na zdržanie sa protiprávneho konania či odstránenie závadného stavu a začne sa konanie, alebo ak sa toto konanie právoplatne skončí, ďalšie žaloby v tej istej veci nie sú prípustné. Uvedené vyplýva z § 54 ods. 2 Obchodného zákonníka, ktorého znenie je na jednej strane vyjadrením prekážky litispendencie po začatí konania či prekážky res iudicata v prípade už rozhodnutej veci. Totožnosť žaloby sa posudzuje s ohľadom na zhodnosť druhu uplatneného návrhu a tiež na zhodnosť navrhovaných opatrení na dosiahnutie požadovaného stavu. Pri stále otvorenom konaní nič nebráni tomu, aby sa oprávnené osoby pripojili k sporu ako intervenienti.

Súčasná právna úprava v ust. § 81 a nasl. Civilného sporového poriadku sa intervenciou v sporovom konaní (doposiaľ inštitútom vedľajšieho účastníctva) po vzore z Nemecka a Rakúska zaoberá hlbšie. Považujeme za dôležité povedať, že aj naďalej zostáva zachovaný právny záujem ako kritérium vstupu do sporu. Právny záujem na výsledku konania je reflektovaný aj v ust. § 82 ods. 3 Civilného sporového poriadku, podľa ktorej je osobitnou náležitosťou podania, na základe ktorého intervenient do sporu vstúpi, aj špecifická povinnosť tvrdenia týkajúca sa skutočností odôvodňujúcich splnenie tohto kritéria. Inštitút intervencie v sporovom konaní vyžaduje na vstup intervenienta vlastnú iniciatívu alebo inštitút tzv. litisdenunciácie – oznámenia o spore podľa ust. § 86 Civilného sporového poriadku. Vstup intervenienta do konania súd oznámi stranám a o prípustnosti intervencie v spore súd zásadne nerozhoduje, avšak strany môžu na základe vlastnej procesnej activi-

¹⁷ KOTRECOVÁ, A.: *Ochrana spotrebiteľa inštitútmi civilného práva procesného – Disertačná práca.*
Dostupné na: http://is.muni.cz/th/418858/pravf_c/JUDr._Alexandra_Kotrecova_PhD_

ty podať na súd návrh na vylúčenie intervencie, t. j. uviesť tvrdenia a dôkazy o neexistencii hmotnoprávneho vzťahu medzi intervenientom a stranou sporu etc. O takomto návrhu súd rozhoduje uznesením, proti ktorému odvolanie nie je prípustné.

Právna úprava sporov z nekalej súťaže v novom procesnom kódexe

In genere sa v sporoch z nekalej súťaže uplatňuje inštitút prísnej kauzálnej príslušnosti, podľa ust. § 26 zákona 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku. Ide o prevzatú, no modifikovanú úpravu zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v texte ďalej len ako „Zákon o sídlach a obvodoch súdov“), ktorá nadobudla platnosť a účinnosť dňa 1. 7. 2016.¹⁸ Podľa ust. § 12 Civilného sporového poriadku na konanie v prvej inštancii je príslušný okresný súd, ak zákon neustanovuje inak. Krajské sudy tak budú dôsledne plniť úlohu súdov odvolacích a najvyšší súd je súdom dovolacím, plniacim si zároveň úlohy zjednocovania judikatúry, ako i ďalšie úlohy vyplývajúce zo z. č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Pôvodné ust. § 11 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sídlach a obvodoch súdov“) ustanovoval ako kauzálne príslušné tri okresné sudy na prejednávanie agendy ochrany práv k predmetom priemyselného vlastníctva a ochrany práv z nekalej súťaže.¹⁹ Pôvodná úprava sa rozdelila do dvoch ustanovení, pričom sa na prejednávanie a rozhodovanie o sporoch z priemyselného vlastníctva ustanovil jeden

¹⁸ Podľa ust. § 26 ods. 1) Civilného sporového poriadku

Na konanie v sporoch z nekalého súťažného konania a v autorskoprávných sporoch je príslušný a) Okresný súd Bratislava I pre obvody Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Trnave a Krajského súdu v Nitre, b) Okresný súd Banská Bystrica pre obvody Krajského súdu v Banskej Bystrici, Krajského súdu v Žiline a Krajského súdu v Trenčíne, c) Okresný súd Košice I pre obvody Krajského súdu v Košiciach a Krajského súdu v Prešove. (2) Na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému v konaní v sporoch podľa odseku 1 je príslušný a) Krajský súd v Bratislave pre obvody súdov uvedených v odseku 1 písm. a), b) Krajský súd v Banskej Bystrici pre obvody súdov uvedených v odseku 1 písm. b), c) Krajský súd v Košiciach pre obvody súdov uvedených v odseku 1 písm. c).

¹⁹ Cieľom zákonodarcu bolo zabezpečiť rozhodovanie o právach a v tejto špecifickej oblasti v reálnom čase, pretože práve čas potrebný na prijatie meritórneho rozhodnutia predstavuje jeden z najväčších problémov súčasnej justície na Slovensku. Zároveň bolo úmyslom zákonodarcu ako uvádza v príslušnej dôvodovej správe, zabezpečiť vysokú kvalifikovanosť rozhodnutí. A. Moravčíková v tejto súvislosti uvádza, že v praxi na uvedenú osobitnú príslušnosť účastníci konania veľmi často zabúdajú a konajú, súd tak musí vec príslušnému súdu postúpiť podľa ust. § 105 ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku. Odkazuje tiež na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, v ktorom súd dospel k záveru, že nerešpektovaním osobitnej miestnej príslušnosti by došlo k porušeniu základného práva účastníka na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

okresný súd, a to Banská Bystrica pre obvod celej Slovenskej republiky. Ako sám zákonodarca uvádza, k uvedenému kroku ho viedla potreba špecializácie na túto agendu a rovnako potreba zjednocovania judikatúry. Do nového ust. § 26 Civilného sporového poriadku bol prebratý pôvodný § 11 zákona o sídlach a obvodoch súdov v časti upravujúcej kauzálnu príslušnosť súdov v sporoch z nekalých súťažní. Právna úprava bola doplnená o kauzálnu príslušnosť v autorskoprávnych sporoch, a to z dôvodu potreby špecializácie a diferenciacie súdnej agendy. Civilný sporový poriadok upravuje *inter alia* obligatórne zastúpenie advokátom v sporoch z nekalého súťažného konania, to neplatí vo výnimočných prípadoch podľa ust. § 90 ods. 1. Ak si však strana nezvolí advokáta ani v primeranej lehote určenej súdom, na jej úkony sa neprihliada. Právo dať sa v konaní zastupovať zostáva v novom kódexe zachované s určitými modifikáciami. Zástupcom môžu byť v zásade tri subjekty a to advokát, fyzická osoba ako všeobecný zástupca a právnická osoba s osobitnými úlohami vo vzťahu k ochrane práv slabšej strany, napr. aj k spotrebiteľovi. Ak je strana zastúpená advokátom, zastupovanie iným zástupcom ako advokátom je vylúčené.²⁰

Civilný sporový poriadok ustanovuje iba jednu výnimku z vecnej príslušnosti okresných súdov, a to v prípade sporov z abstraktnej kontroly v spotrebiteľských veciach je vecne príslušný krajský súd podľa ust. § 31 Civilného sporového poriadku. Ako *argumentum* zákonodarca uvádza, že ide o jedinú výnimku z druhovej príslušnosti okresného súdu, kvôli riešeniu celospoločenského problému primeranej ochrany spotrebiteľa, najmä so zreteľom na to, aby o odvolaniach rozhodoval Najvyšší súd Slovenskej republiky. Je nepochybné, že takáto právna úprava môže výrazne prispieť k zjednoteniu judikatúry v spotrebiteľských veciach a k prehľadnosti systému právnej ochrany spotrebiteľa. Inštitútu abstraktnej kontroly v spotrebiteľských veciach sa budeme venovať aj v texte ďalej. V zhode s judikatúrou, doktrínou i relevantnou spoločensko – ekonomickou praxou považuje zákonodarca spotrebiteľa za slabšiu stranu t.j. subjekt hodný osobitnej ochrany v procesných vzťahoch.

Civilný sporový poriadok za účelom ochrany takejto slabšej strany upravuje jednak všeobecné ustanovenia o konaniach v prípadoch, ak jeden z účastníkov konania je spotrebiteľ podľa ust. §283 – 293 Civilného sporového poriadku a osobitný typ konania o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach podľa ust. § 294 – 299 Civilného sporového poriadku. Zákon definuje konanie o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach v ust. § 301 a nasl. ako konanie, v ktorom súd skúma neprijateľnosť zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou a nekalé obchodné praktiky nezávisle od okolností prípadu *in concreto*. Ide o osobitý druh konania, kto-

²⁰ Ustanovenia osobitného predpisu o advokácii tým nie sú dotknuté.

rého primárnym účelom je vysloviť neprijateľnosť zmluvných podmienok v spotrebiteľských zmluvách, alebo určiť obchodnú praktiku za nekalú nad rámec všeobecného sporu spotrebiteľ – dodávateľ.²¹ Abstraktná kontrola neprijateľnosti zmluvných podmienok prebieha mimo rámca konkrétneho konania, na podnet osobitne legitimovaných subjektov (právnickej osoby založenej alebo zriadenej na ochranu spotrebiteľa alebo orgánu dohľadu podľa osobitného predpisu, napr. Slovenská obchodná inšpekcia, Národná banka Slovenska atď.) a s príznačnými účinkami tohto rozsudku (§ 298). Právna úprava konania o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach predstavuje implementáciu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/22/ES o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov. Inštitút „*abstraktnej kontroly*“ sa uskutočňuje bez súvislosti s riešením konkrétneho právneho sporu, kým v konkrétnom prípade súd chráni právo v konkrétnom skutkovom stave.²² Môžeme tak dôjsť k záveru, že rozlíšenie medzi uvedenými prípadmi spočíva vo východiskovom stave, t. j. počiatočnom impulze, ktorý mal za následok konanie pred orgánom ochrany práva, akým je nestranný a nezávislý súd. Do úvahy prichádza viac potenciálnych kritérií, ktoré klasifikujú rozlíšenie medzi abstraktnou kontrolou a konkrétnou ochranou práva. *Inter alia* ich možno spájať s rôznym právnym účinkom, ktorý nastolí súd svojím rozhodnutím, či súd v danom type konania má vplyv na právne postavenie vopred neznámeho počtu subjektov práva a v takom prípade je prostriedkom abstraktnej kontroly, napr. v spotrebiteľských veciach, pretože výrok právoplatného rozsudku je záväzný *erga omnes* alebo taký právny účinok vôbec nemá a dotýka sa výlučne alebo dominantne presne identifikovaných subjektov – strán v konaní, a preto ju nazývame prostriedkom konkrétnej súdnej ochrany. Súd má navyše právo vykonať aj tie dôkazy, ktoré neboli navrhnuté v prípade, ak je to nevyhnutné na rozhodnutie vo veci. Osobitná povaha tohto typu konania, kde ide výlučne o právne posúdenie danej veci, umožňuje súdu konať aj bez pojednávania, pričom na konanie o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach sa primerane použijú všeobecné ustanovenia o konaní. Osobitná povaha tohto typu konania rovnako umožňuje príklon k vyšetrovaciemu princípu a k výlučeniu sudcovskej koncentrácie. Ustanovenia o zákonnej koncentrácii sa na rozdiel od osobitnej úpravy dokazovania v rámci spotrebiteľských sporov použijú. Pojednávanie súd nemusí v konaní o abstraktnej kontrole nariadovať. Vo veci samej rozhoduje súd rozsudkom. V zmysle ustanovení § 305 ods. 1 a nasl. do úvahy prichádzajú dve možnosti, ako môže súd roz-

²¹ Možnosť súdu vysloviť neúčinnosť zmluvnej podmienky v individuálnom prípade a s účinkami *inter partes* však zostáva zachovaná i v režime spotrebiteľského sporu.

²² V našich podmienkach s týmto druhom procesu sa stretávame v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky, ktorý v konaní posudzuje existenciu prípadného rozporu Ústavy Slovenskej republiky s prameňmi (prameňom) nižšej právnej sily. Porovnaj DRGONEC, J.: *Ochrana ústavnosti Ústavným súdom SR*. Bratislava : Eurokódex, 2010, s. 133 a nasl.

hodnúť, a to buď žalobe vyhovie, vo výroku rozhodnutia určí neprijateľnosť zmluvnej podmienky spolu so samotným znením zmluvnej podmienky, alebo určí, že obchodná praktika je nekalá a inak žalobu zamietne. Ak nadobudne právoplatnosť rozsudok, ktorým súd určil neprijateľnosť zmluvnej podmienky alebo určil, že obchodná praktika je nekalá, je právom na strane žalobcu vhodnou formou zabezpečiť zverejnenie tohto rozsudku.²³ Ak súd v rozhodnutí určí neprijateľnosť zmluvnej podmienky alebo určí, že určitá nekalá obchodná praktika je praktika nekalá, vysloví v rozhodnutí zákaz žalovanému používať túto zmluvnú podmienku alebo zmluvnú podmienku s rovnakým významom vo všetkých spotrebiteľských zmluvách alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou, alebo žalovanému zakáže používať nekalú obchodnú praktiku. Uvedené rozhodnutie je vynútiteľné v exekučnom konaní prostredníctvom exekúcie na nepenažné plnenie. Orgán dohľadu podľa osobitných predpisov (napr. Národná banka Slovenska) je oprávnený v správnom konaní ukladať pokutu za nedodržiavanie zákazu vysloveného v rozsudku.

V novom procesnoprávnom kódexe zostáva aj napriek zavedeniu tzv. abstraktnej kontroly v spotrebiteľských veciach v zmysle európskeho únieového práva, ako aj konštantnej judikatúry Súdneho dvora EÚ zachovaná možnosť súdu aj v individuálnom konaní s účinkami *inter partes* vysloviť neprijateľnosť zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve alebo v inom zmluvnom dokumente súvisiacom so spotrebiteľskou zmluvou. Zákonodarcu mal v tomto prípade na mysli všeobecné obchodné podmienky, všeobecné poisťné podmienky a iné. Ide o ust. § 290 Civilného súdneho poriadku, podľa ktorého sa za spotrebiteľský spor považuje spor medzi dodávateľom a spotrebiteľom vyplývajúci zo spotrebiteľskej zmluvy alebo súvisiaci so spotrebiteľskou zmluvou. Reflektuje tak hmotnoprávnu úpravu ust. § 52 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka. V týchto intenciách by sa malo vykladať aj ustanovenie § 283 Civilného sporového poriadku. Pojem „súvisiaci so spotrebiteľskou zmluvou“ môže vhodne prispieť k rozšíreniu aj na iné ako len spotrebiteľské vzťahy zo spotrebiteľských zmlúv a to s odkazom na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Podľa ods. 1 sa spotrebiteľ môže dať v spotrebiteľskom spore zastupovať právnickou osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa. Spotrebiteľ môže mať len jedného takto zvoleného zástupcu, pričom o možnosti zastúpenia prostredníctvom osoby založenej na ochranu práv spotrebiteľa by mal súd spotrebiteľa poučiť.

V nadväznosti na uvedené si dovoľujeme vysloviť názor, že za určitých okolností by sa dal, podľa nášho názoru, aj spor z nekalej súťaže považovať

²³ V komparácii s Občianskym súdnym poriadkom upravoval aj povinnosť súdu určiť vo výroku rozsudku na základe návrhu rozsah, formu, spôsob uverejnenia a sumu nákladov na uverejnenie, prípadne výšku preddavku, ktorý je potrebné zložiť účastníkovi konania, ktorého návrhu sa vyhovel, čo Civilný sporový poriadok neustanovuje.

za „spotrebiteľský“ z dôvodu existencie nekalých obchodných praktík, ktoré často vedú spotrebiteľa napr. k uzavretiu zmluvy s neprijateľnými zmluvnými podmienkami. Domnievame sa, že v právnej praxi sa mnohokrát zabúda na skutočnosť, že výklad ust. § 44 a nasl. Obchodníka sa transpozíciou smernice o nekalých obchodných praktikách do osobitného zákona ocitol vo svetle nepriamej novelizácie. V praxi sa veľmi často zabúda, že nekalé obchodné praktiky (§ 8), agresívne obchodné praktiky (§ 9) a generálna klauzula (§ 7 ods. 1) sú nepriamou novelizáciou Obchodného zákonníka a je to aj dôvod, prečo náš zákonodarca prebral smernicu do osobitného zákona (to opomenutie), že síce smernica sa vzťahuje na „B2C“ praktiky, ovplyvňuje aj národné právo „B2B“ praktík s efektom na spotrebiteľa. Dôvod zákonodarcu transponovať nekalé obchodné praktiky do verejnoprávneho predpisu bol a je zrejмый s ohľadom na skutočnosť, že na nekalé obchodné praktiky naviazal zákonodarca tzv. *administratívnoprávnu zodpovednosť* a jej *vymoženie správnymi orgánmi*.²⁴ Uvedená transpozícia má za následok rozpoltenosť právnej úpravy nekalej súťaže tzv. subjektívnu fragmentáciu, zohľadňujú nekalé obchodné praktiky v Zákone o ochrane spotrebiteľa. Ďalej považujeme za dôležité uviesť, že vzhľadom na to, že sa jedná o prípad z čiernej listiny, nie je nevyhnutné, aby bola naplnená generálna klauzula nekalej obchodnej praktiky (§ 7 ods. 2 Zákona o ochrane spotrebiteľa), ale postihovateľnosť prostriedkami nekalej súťaže nastupuje *per se*.²⁵ Vzhľadom na charakter porušenia by ako žalobca prichádzalo do úvahy najmä spotrebiteľské združenie, ktoré by sa mohlo domáhať, aby sa napr. vyhľadával skrytej reklamy pro futuro zdržal a odstránil súčasne závadný stav.²⁶ To sa predovšetkým týka prípadov, keď ide o spor medzi dvoma súťažiteľmi, ale dôvodom je praktika, ktorá má efekt aj na spotrebiteľa (napr. neprípustná agresívna reklama). Tieto praktiky, aj keď sú žalované prostredníctvom generálnej klauzuly podľa ust. § 44 a nasl. Obchodného zákonníka, musia byť vykladané v súlade so Zákom o ochrane spotrebiteľa, pretože z harmonizácie sú vyňaté len prípady takých nekalých obchodných praktík medzi súťažiteľmi, ktoré nemajú žiadny dopad na spotrebiteľa (napr. zľahčovanie, porušenie obchodného tajomstva atď).

Osobitosť civilného procesu, kde je stranou v konaní spotrebiteľ je niekoľko, my si dovoľíme uviesť len najdôležitejšie z nich a to nad rámec všeobecnej poučovacej povinnosti o osobitých inštitútoch potrebných na účelné uplatnenie alebo bránenie práv spotrebiteľov ide o osobitú manudukačnú povinnosť súdu o možnosti zastúpenia prostredníctvom osoby založenej na ochranu práv spotrebiteľa, procesným špecifikom je tiež ne-

²⁴ angl. „*administrative enforcement*“

²⁵ HUSOVEC, M.: *Kopanie do otvorených dverí* (diskusný príspevok) dostupné na: <http://www.lexforum.cz/436>

²⁶ Nekalé obchodné praktiky vo vyhľadávačoch dostupné na: <http://www.husovec.eu/2009/12/nekale-obchodne-praktiky-vo.html>.

možnosť spojiť vec na spoločné konanie, okrem prípadu, že ide o spotrebiteľský spor. zákonodarca vylučuje možnosť zmeny žaloby. Civilný sporový poriadok v takomto spore prelamuje nielen zásadu formálnej pravdy ale i zásadu koncentrácie konania, za účelom poskytnúť slabšej strane zvýšenú ochranu z titulu jej postavenia. Kľúčové je taktiež prelomenie zásady *ne ultra petitem partes* v spotrebiteľských sporoch, čím má súd možnosť aj bez návrhu vysloviť neprijateľnosť podmienky.

Záver

Cieľom príspevku bola analýza právnej úpravy súkromnoprávných prostriedkov spotrebiteľa proti nekalému súťažnému konaniu. Spotrebiteľom dostupné mechanizmy na uplatňovanie a presadzovanie práv z oblasti právnej úpravy nekalej súťaže možno za súčasného právneho stavu rozdeliť na niekoľko oblastí, z nich najdôležitejšie sú: právna úprava nekalej súťaže v ustanoveniach obchodného zákonníka a právna úprava nekalých obchodných praktík v Zákone o ochrane spotrebiteľa. Ochranu spotrebiteľa pred nekalosúťažným konaním zabezpečujú aj iné právne predpisy, Zákon o reklame a iné verejnoprávne predpisy. Z uvedeného vyplýva, že spotrebiteľ má možnosť domáhať sa ochrany svojho práva súdnou cestou na základe individuálnej žaloby, ale aj výkonom právomoci iných orgánov verejnej moci vykonávajúcich dozor nad dodržiavaním právnych predpisov v zmysle príslušných právnych predpisov, akým je napr. Zákon o ochrane spotrebiteľa, Zákon o reklame atď. Môžeme konštatovať, že spotrebiteľ ako subjekt dotknutý nekalosúťažným konaním disponuje triedou prostriedkov na obranu pred nekalou súťažou spočívajúcich v civilnom práve, v prostriedkoch správneho práva, ako aj v ochrane poskytovanej normami trestného práva.

V práci sme venovali pozornosť predovšetkým ochrane v zmysle civilného práva. Dospeli sme k záveru, že v súčasnosti sú prípady žalobcu – spotrebiteľa v zmysle príslušných ustanovení Obchodného zákonníka v našich podmienkach zriedkavé až ojedinelé. Stotožňujeme sa s názorom, že ochrana spotrebiteľa nesmie pri aplikácii práva proti nekalej súťaži v zmysle ustanovení Obchodného zákonníka dominovať nad ochranou súťažiteľa. Okrem spotrebiteľov ďalšími osobami, ktoré sú oprávnené k súkromnoprávnej ochrane proti nekalej súťaži (teda aktívne legitimovanými) sú právnické osoby oprávnené hájiť záujmy spotrebiteľov (alebo súťažiteľov) a iné osoby dotknuté nekalosúťažným konaním. Iné, nekalou súťažou poškodené osoby subsumujú osoby odlišné od súťažiteľov alebo spotrebiteľov, ktoré sú dotknuté konaním rušiteľa. V tejto súvislosti považujeme za potrebné zdôrazniť, že právo spotrebiteľa žalovať (podľa ustanovení o nekalej súťaži) prichádza do úvahy nielen v prípade, že spotrebiteľovi bola

týmto nekalosúťažným konaním ujma spôsobená, ale aj v prípade, ak ujma iba hrozí. Súhlasíme s názorom, že platné znenie Obchodného zákonníka, ktoré priznáva aktívnu legitimáciu právnickým osobám oprávneným hájiť záujmy spotrebiteľov, implicitne priznáva aktívnu legitimáciu aj fyzickej osobe – spotrebiteľovi. O uvedenom svedčí aj ust. § 53 Obchodného zákonníka upravujúce výpočet osôb, ktoré sa môžu domáhať ochrany práva proti nekalej súťaži. Osoby, ktorých práva boli nekalou súťažou porušené alebo ohrozené, môžu sa proti rušiteľovi domáhať, aby sa tohto konania zdržal a odstránil závadný stav. Ďalej môžu požadovať primerané zadosťučinenie, ktoré sa môže poskytnúť aj v peniazoch, náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia. Súčasná doktrína sa jednotne stotožnila s výkladom, že spotrebiteľia majú právo byť aktívne legitimovaní vychádzajúc pritom z názoru, že priznanie aktívnej legitimácie právnickým osobám oprávneným hájiť záujmy spotrebiteľov umožňuje právo na aktívnu legitimáciu aj individuálnym spotrebiteľom a iným osobám, ktorých práva boli nekalosúťažným konaním dotknuté. Čo sa týka nárokov, ktorých sa spotrebiteľ môže domáhať, doktrína už jednotná nie je. Existujú prinajmenšom dva názory: spotrebiteľia sa môžu domáhať poskytnutia primeraného zadosťučinenia, náhrady škody a vrátenia bezdôvodného obohatenia (teda nie zdržania sa protiprávneho konania a odstránenia závadného stavu), a to v prípade naplnenia ktorejkoľvek skutkovej podstaty nekalej súťaže, ktorou im bola spôsobená ujma alebo druhý názor, že žalobou proti nekalosúťažnému konaniu sa môže spotrebiteľ domáhať všetkých nárokov (zdržania sa protiprávneho konania, odstránenia protiprávneho stavu, náhrady škody, primeraného zadosťučinenia, ale aj vydania bezdôvodného obohatenia). Právnické osoby oprávnené hájiť záujmy spotrebiteľov sa môžu domáhať zdržania protiprávneho konania, aj odstránenia protiprávneho stavu. V tejto súvislosti vyjadrujeme súhlas s názorom podporujúcim nielen aktívnu legitimáciu spotrebiteľa odvodzujúc ju implicitne od aktívnej legitimácie právnickej osoby oprávnenej hájiť záujmy spotrebiteľov, ale aj právo spotrebiteľa domáhať sa žalobným návrhom všetkých nárokov v zmysle ust. § 53 Obchodného zákonníka napriek tomu, že zákon ho *expressis verbis* takýmto právnickým osobám priznáva len pri nároku na zdržanie protiprávneho konania a odstránenie závadného stavu. Môžeme konštatovať, že právnické osoby oprávnené hájiť záujmy súťažiteľov alebo spotrebiteľov v nekalej súťaži svoju aktívnu legitimáciu v sporoch z nekalej súťaže nevyužívajú. Uvedené právnické osoby požívajú v aktívnej legitimácii v sporoch z nekalej súťaže špecifické postavenie. Keďže nejde o osoby postihnuté nekalosúťažným konaním, ich práva nie sú konaním súťažiteľa ani ohrozené, ani porušené. Súťažitelia alebo spotrebiteľia, ktorých práva sú právnické osoby oprávnené hájiť záujmy súťažiteľov alebo spotrebiteľov, nemusia byť členmi daných právnických osôb, ich práva však musia byť nekalou súťažou priamo dotknuté. Spotrebiteľom pri

ochrane pred nekalosúťažným konaním Obchodný zákonník priznáva v zásade rovnaký rozsah ako súťažiteľom, lebo ide o okruh osôb dotknutých nekalosúťažným konaním.

Zhodujeme sa s názorom doktríny, že výklad ust. § 44 a nasl. Obchodného zákonníka sa transpozíciou Smernice o nekalých obchodných praktikách do osobitného zákona ocitol vo svetle nepriamej novelizácie v Zákone o ochrane spotrebiteľa a celkového unijného *framework-u*. Domnievame sa, že v praxi sa veľmi často zabúda, že klamlivé obchodné praktiky (ust. § 8 Zákona o ochrane spotrebiteľa), agresívne obchodné praktiky (ust. § 9 Zákona o ochrane spotrebiteľa) a generálna klauzula (ust. § 7 ods. 2 Zákona o ochrane spotrebiteľa) sú nepriamou novelizáciou ustanovení Obchodného zákonníka. Je to aj dôvod, prečo náš zákonodarca transponoval Smernicu o nekalých obchodných praktikách do osobitného zákona. Dôvodom je, že síce sa Smernica o nekalých obchodných praktikách vzťahuje na „B2C“ praktiky, ovplyvňuje aj ustanovenia nekalej súťaže v Obchodnom zákonníku, t. j. primárne „B2B“ praktiky s efektom na spotrebiteľa. Odôvodnenie zákonodarcu transponovať nekalé obchodné praktiky do verejnoprávneho predpisu je zrejmé s ohľadom na skutočnosť, že na nekalé obchodné praktiky naviazal zákonodarca administratívnoprávnu zodpovednosť a jej vymoženie správnymi orgánmi. Uvedená transpozícia má za následok subjektívnu fragmentáciu právnej úpravy nekalej súťaže. Doktrína je v súčasnosti skeptická, či súdy vôbec pri výklade ust. § 44 a nasl. Obchodného zákonníka zohľadňujú nekalé obchodné praktiky v Zákone o ochrane spotrebiteľa. Jedinou tendenciou aj naďalej zostáva už mnohokrát načrtnuté veľmi bohato rozvinuté posudzovanie prípadov podľa zákonných skutkových podstát, zatiaľ čo rozhodnutí zaoberajúcimi sa nepomenovanými skutkovými podstatami je ako šafránu.

Popri nových inštitútoch *ad exemplum* konanie o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských zmluvách) ktoré bolo zavedené do nášho poriadku Civilným sporovým poriadkom, vykazuje konanie so spotrebiteľským prvkom isté osobitosti už v základnom konaní pretože nový predpis samostatne vymedzuje konania s tzv. ochranou slabšej strany. Hoci nové procesné inštitúty reflektujú aktuálne požiadavky na ochranu spotrebiteľa, veríme, že ochranu spotrebiteľa bude zákonodarca *pro futuro* reflektovať napr. zavedením komplexného inštitútu kolektívnej ochrany práv spotrebiteľa nakoľko nový kódex ho upravuje prostredníctvom intervencie, procesného spoločenstva prípadne konania o abstraktnej kontrole.

Máme za to, že postupy súdnych orgánov by však nemali byť len formalistickou aplikáciou teoreticky vyargumentovaných a akceptovateľných právnych princípov alebo kolekciiu abstraktných formulácií o povahe a rozsahu justičného prieskumu vo veciach nekalej súťaže. Je zrejmé, že spravodlivý súdny proces vyžaduje prinajmenšom preskúmanie okolností skutku v každom jednotlivom prípade, ako aj špecifické hľadisko priemerného

spotrebiteľa, ktorý sa cíti byť predmetným nekalosúťažným konaním dotknutý.

Použitá literatúra

1. BAJÁNKOVÁ, J. In FICOVÁ, S., – ŠTEVČEK, M. a kol.: *Občianske súdne konanie*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2010, s. 149-220.
2. ELIÁŠ, K.: Právni prostriedky ochrany proti nekalé súťaži. In ELIÁŠ, K. – BEJČEK, J. – HAJN, P. a kol.: *Kurs obchodného práva. Obecná časť. Soutěžní právo*. 3. vyd. Praha : C.H. Beck, 2002, s. 357-387.
3. MORAVČÍKOVÁ, A.: Nekalá súťaž. In PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník, Komentár*. 4. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 206.
4. MUNKOVÁ, J.: *Právo proti nekalej súťaži – komentár*. 3. vyd. Praha : C.H. Beck, 2008. 233 s.
5. ONDREJOVÁ, D.: *Právni prostriedky ochrany proti nekalé súťaži*. Praha : Wolters Kluwer, 2010. 315 s.
6. PELIKÁNOVÁ, I.: *Komentár k obchodnímu zákonníku 1. díl*. 4. vyd. Praha : ASPI Publishing, 2004. 607 s.
7. POKORNÁ, J. – VEČERKOVÁ, E.: Obchodní firma a nekalá soutěž v novém občanském zákoníku. In VOZÁR, J. (ed.): *Milníky soutěžného práva*. Bratislava : VEDA, 2014, s. 148-161.
8. VOZÁR, J.: *Právo proti nekalej súťaži*. Bratislava : VEDA, 2013. 320 s.

Elektronické zdroje

1. HUSOVEC, M.: *Obludná prísnosť*. (diskusný príspevok) dostupné na: <http://www.lexforum.cz/417>.
2. HUSOVEC, M.: *Kopanie do otvorených dverí* (diskusný príspevok) dostupné na: <http://www.lexforum.cz/436>.
3. KOTRECOVÁ, A.: *Ochrana spotrebiteľa inštitútmi civilného práva procesného – Disertační práce*. Dostupné na: http://is.muni.cz/th/418858/pravf_c/JUDr._Alexandra_Kotrecova_PhD_
4. PAVEL, A.: *Hromadné žaloby ve spotřebitelských sporech – rychlejší a účinnější ochrana práv spotřebitelů?* Dostupné na: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/hromadne-zaloby-ve-spotrebitejskych-sporech-rychlejsi-a-ucinnejsi-ochrana-prav-spotrebitehu>.
5. SELUCKÁ, M.: *Přístup ke spravedlnosti ako základní podmínka ochrany spotřebitele* [online]. [cit. 2016-5-2]. Dostupné na: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/obcan/selucka.pdf>.

Právne predpisy

1. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov
2. Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok
3. Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov